

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan kokous

Aika Perjantai 8.3.2019 klo 13.00-15.00

Paikka Valtiovarainministeriö, Mariankatu 9, nh. Loppupeli

Osallistajat Valtioneuvoston apulaiscontroller Esko Mustonen, valtiovarain controller -toiminto (puheenjohtaja)

Neuvotteleva virkamies Heli Iirola, valtiovarain controller -toiminto (varapuheenjohtaja)

Yksikön päällikkö Lauri Taro, valtioneuvoston kanslia (Aino Jalosen sijaisena)

Talousjohtaja Risto Hakoila, ulkoministeriö

Tarkastusjohtaja Kaisa Sistonen, oikeusministeriö

Talousjohtaja Kristiina Olsson, puolustusministeriö

Neuvotteleva virkamies Juha Halonen, valtiovarainministeriö

Tarkastusneuvos Sari Korpimies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Talousylitarkastaja Tuuli Raatikainen, maa- ja metsätalousministeriö

Johtava asiantuntija Riitta Pirhonen, liikenne- ja viestintäministeriö

Johtaja Antti Joensuu, työ- ja elinkeinoministeriö

Taluspäällikkö Timo Jaakkola, ympäristöministeriö

Tilintarkastusjohtaja Väinö Viherkoski, valtiontalouden tarkastusvirasto

Apulaisjohtaja Tanja Wistbacka, Valtiokonttori

Talousjohtaja Kai Ollikainen, Kela

Tietohallintoneuvos, yksikön päällikkö Aku Hilve, valtiovarainministeriö / Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden johtoryhmä (VAHTI)

Johtava asiantuntija, VAHTI-pääsihteeri Kimmo Rousku, Väestörekisterikeskus / VAHTI

Neuvotteleva virkamies Mikko Saarinen, valtiovarain controller -toiminto, sihteeri

Kutsuttuina asiantuntijoina

Tuloksellisuustarkastusneuvos Vesa Koivunen, Valtiontalouden tarkastusvirasto

Johtava tuloksellisuustarkastaja Juha Niemelä, Valtiontalouden tarkastusvirasto

Johtava asiantuntija, hankepäällikkö Kirsi Janhunen, Väestörekisterikeskus

Poissa Turvallisuuspäällikkö Kari Santalahti, sisäministeriö
Talousjohtaja Mikko Staff, sosiaali- ja terveysministeriö

1 Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen (liite 1)

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2 Valtionhallinnon riskienhallinta ja toimintojen jatkuvuus, Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomus 20/2018 (liitteet 2a ja 2b)

Tuloksellisuustarkastusneuvos Vesa Koivunen esitteli tuloksellisuustarkastuskertomusta 20/2018. Tarkastus valmistui joulukuussa 2018.

Tarkastuksessa havaitut selkeimmät riskienhallinnan puutteet liittyvät virastoissa siihen, että tehdyistä suunnitelmista ei käy selkeästi ilmi, mitä aiotaan tehdä, jos riskit realisoituvat. Suunnitelmien testaaminen ja häiriötilanteiden harjoittelu on tarkastuksessa muodostuneen kuvan perusteella virastoissa hyvinkin niukkaa. Tarkastuksessa voitiin myös havaita, että valmiussuunnittelu ja varautuminen on pystytty ottamaan varsin hyvin haltuun virastoissa, mutta normaaliolojen riskienhallinta ei ole seurannut tätä mallia ja kehitystä. Kokonaisuutena asiaa tarkastellen virastokohtainen riskienhallinta ei ole riittävän hyvällä tasolla, vaan toimintaa tulisi kehittää kautta virastokentän.

Valtiokokonaisuuden kattavaa riskienhallintaa ei valtiolla tällä hetkellä ole. Lisäksi ministeriöiden harjoittama ohjaus asiassa suhteessa alaiseen hallintoon on varsin vähäistä. Tilanne on siinä mielessä ongelmallinen, että yksittäisen viraston kapea tilannekuva ei voi ottaa haltuun niitä riskejä, joita toimintaympäristössä on ja jotka ulottuvat usein useamman viraston ja hallinnonalankin alueelle. On myös nähtävissä, että johdon rooli riskienhallinnassa on vaikeutunut, kun vaikutusketjut sekä toiminnalliset prosessit ovat pidentyneet jakautuen usean eri organisaation mitalle.

Tarkastuksen perusteella valtiontalouden tarkastusvirasto suosittelee, että

1. Kaikki ne virastot, laitokset ja ministeriöt, jotka eivät vielä ole laatineet valtiovarain controller -toiminnon vuoden 2017 suosituksen mukaista riskienhallintapolitiikkaa, laativat viipymättä mallin mukaiset tai asiallisesti vastaavat asiakirjat.
2. Virastojen johto huolehtii osana johtamisjärjestelmää viraston oman toiminnan jatkuvuuden varmistamisesta ja virastot soveltavat riskien- ja jatkuvuudenhallinnassaan Vahti-ohjeita: Toiminnan jatkuvuuden hallinta (2016) ja Ohje riskienhallintaan (2017) tai vastaavia suosituksia ja standardeja. Kun riskien- ja jatkuvuudenhallinnan asiat ovat osa johtamista, niin niiden on tärkeää olla myös osa tulosohjausta ja konkreettisia tavoitteina ja velvoitteina tulos- ja johtamissopimuksissa.
3. Valtioneuvoston controller -toiminnon johdolla käynnistetään selvitys, jossa arvioidaan tarve laajentaa riskien- ja jatkuvuudenhallinta hallinnonala tai valtioneuvostotasoisiksi. Edelleen tulisi selvittää tarkoituksenmukaiset tavat tarkastella ja ohjata sekä vastuuttaa riskien- ja jatkuvuudenhallintaa. Selvitystyössä tulisi olla mukana valtiovarainministeriö ja valtioneuvoston kanslia sekä tarkoituksenmukaisella tavalla myös muiden ministeriöiden johto.
4. Valtiovarainministeriö huolehtii ohjauksellaan siitä, että Valtorin tuottamien keskitettyjen palveluiden jatkuvuus ja siitä varmistuminen saadaan toteutumaan tarkoituksenmukaisella tavalla sekä asiakkaan että Valtorin kannalta.

Tarkastusraportin julkaisun jälkeen Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomuksen eduskunnalle 2018 johdosta eduskunta on hyväksynyt aihepiiriin liittyen tarkastusvaliokunnan mietinnön mukaisen seuraavan kannanoton: *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimiin valtion riskienhallinnan parantamiseksi ja määrittelee vuoden 2020 loppuun mennessä valtioneuvostotasoiseen, hallinnonalatasoiseen ja virastotasoiseen riskienhallintaan yhteensopivat ja toimivat menettelytavat sekä määrittää asiassa vastuuministeriöt ja muut vastuusuhteet.*

Käytiin keskustelua asiasta. Todettiin riskienhallinnan ja sen liepeillä käytettyihin muihin käsitteisiin olevan yleisesti ottaen monia ja erilaisia tulokulmia: toiset katsoivat riskienhallinnan ja jatkuvuuden hallinnan synonyymeiksi sekä toiset taas katsovat riskienhallinnan kuuluvan

jatkuvuuden hallinnan alle. Haastavaa on myös se, että riskienhallintaa tehdään hyvin monella tasolla ja monissa eri asioissa, eikä ole olemassa selkää yhteistä ajattelua ja käsitteiden käytön tapaa.

Iso kysymys riskienhallinnan onnistumisen kannalta on, miten se yhdistetään varsinaiseen johtamiseen ja toteutetaan osana normaalia toimintaa. Eriytymistä normaaleista prosesseista tulisi välttää kaikin keinoin. Tätä ei puolestaan saada pelkällä ohjeistuksella kuntoon, vaan riskienhallinnan pitää näyttäytyä aidosti kiinnostavana ja lisäarvoa organisaatiolle tuottavana toimintana.

Päätösehdotus: Todettiin tiedoksi.

3 Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelma sekä JUDO-hanke vuosille 2018-2021 (liite 3)

VAHTI-pääsihteerit Kimmo Rousku ja johtava asiantuntija, hankepäällikkö Kirsi Janhunen esittelivät JUDO-hanketta, joka jakautuu viiteen projektiin seuraavasti:

1. Digitaalisen turvallisuuden johtaminen ja riskienhallinnan kehittäminen
2. Digitaalisen turvallisuuden vaatimus- ja arviointikehikon toteuttaminen
3. Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden koulutusjärjestelmä sekä digiturvasovellus
4. Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kokonais kuvan raportoinnin kehittäminen
5. Digitaalisen turvallisuuden harjoitusohjelma vuosille 2018-2022

Hanke on suurin VAHTIn toimintakauden panostus digiturvallisuuden edistämiseksi. Käytännössä kyse parhaiden käytäntöjen tunnistamisesta, levittämisestä ja hyödyntämisestä mahdollisimman laajasti. Mittakaavasta kertoo, että Taisto-harjoituksessa oli 234 osallistujaa, mikä ylitti selvästi tavoitteeksi asetetun 150. Tähän asti tehdyllä työllä on saatu koottua hyvä verkosto, jota tulee hankkeessa aktiivisesti hyödyntää. Käytännössä tämä tulee tapahtumaan mm. alueellisesti järjestettävien työpajojen muodossa.

Päätösehdotus: Todettiin tiedoksi.

4 Neuvottelukunnan toimintasuunnitelmaluonnoksen käsittely ja hyväksyminen (liitteet 4a-4e)

Valtiovarain apulaiscontroller Esko Mustonen ja neuvotteleva virkamies Mikko Saarinen esittelivät neuvottelukunnan toimintasuunnitelmaan edellisen kokouksen perusteella tehtyjä päivityksiä. Toimintasuunnitelma sisältää toimikauden vision, tavoitteet ja tulokset sekä organisoinnin ja työtavat, ml. alatyöryhmä valtioneuvostotason riskienhallinnan valmistelemiseksi.

Käytiin keskustelua erityisesti VN-tason riskienhallinnan valmistelusta. Todettiin työ organisoinnissa ja suunnittelussa keskeiseksi sen kirkastaminen, tehdäänkö työtä työryhmätyönä, jolloin tarvitaan vahvaa työpanosta puheenjohtajalta ja sihteeriltä, vai projektina, jolloin taas edessä projektipäällikön tai vastaavan nimeäminen, vai jollakin kolmannella mallilla (esim. selvityshenkilö). Organisoitumalla riippumatta riittävän valmisteluresurssin ja -osaamisen varmistaminen ja työhön osoittaminen on välttämätöntä.

Päätösehdotus: Hyväksyttiin toimintasuunnitelma neuvottelukunnan työn pohjaksi. VN-tason riskienhallintatyön organisointiin palataan tarkemmin seuraavissa kokouksissa.

5 Hallinnonalojen ja virastojen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen tilannekuva (liite 5)

Mustonen ja Saarinen esittelivät suunnitelmaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilannekuvan muodostamiseksi tehtävästä kyselystä. Ehdotuksena on, että tilannekuvakysely teh-

täisiin ISO31000-standardin pohjalta rakentaen ja yhteistyössä Suomen Riskienhallintayhdistyksen kanssa. Ratkaisu mahdollistaa vertailun myös yksityisen sektorin puolelle ainakin osassa käsiteltäviä teemoja.

Käytiin keskustelua asiasta. Todettiin, että mielenkiintoista olisi ulottaa kysely myös virastokentän ulkopuolelle, eli rahastoihin ja yhtiöihin, mutta tämä voi olla käytännön syistä tällä erää liian haastava tavoite. Kyselyn rinnalla on hyvä katsoa ja analysoida läpi VTV:n materiaali arviointi- ja vahvistuslausumista vuodesta 2015 eteenpäin. Jatkotyönä voitaisiin myös harkita vakiorakenteen laatimista arviointi- ja vahvistuslausumille.

Päätösehdotus: Päätettiin tilannekuvavalmistelun käynnistämisestä liitteen 5 mukaisesti yhteistyössä Suomen Riskienhallintayhdistyksen kanssa.

6 Sisäisen tarkastuksen jaoston toimintasuunnitelma ja ajankohtaiset asiat (liitteet 6a ja b)

Neuvotteleva virkamies Heli Iirola esitteli sisäisen tarkastuksen jaoston toimintasuunnitelman. Jaosto raportoi lyhyesti ajankohtaisista asioistaan ja tehtäviensä valmistelusta neuvottelukunnan kunkin kokouksen yhteydessä.

Päätösehdotus: Todetaan tiedoksi.

7 Mahdolliset muut asiat

Todettiin seuraavat asiat tiedoksi:

- Valtionavustushanke (liitteet 7a-7c)
- [Kansallinen riskiarvio 2018](#).

8 Seuraavat kokoukset

• Kokous 3/2019	8.5.2019, klo 9.00-11.30 (Kelassa)
• Kokous 4/2019	16.9.2019, klo 12.00-14.00 (VM:ssä)
• Kokous 5/2019	28.11.2019, klo 12.00-14.00 (VM:ssä)

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.00.

Mikko Saarinen

Liitteet

- Liite 1 Ptk_1_2018-12-10_luonnos
- Liite 2a [Valtionhallinnon riskienhallinta ja toimintojen jatkuvuus \(20/2018\)](#)
- Liite 2b VTV_kalvot
- Liite 3 VAHTI_kehittämishanke ja JUDO-hanke
- Liite 4a Toimintasuunnitelma
- Liite 4b Toimintasuunnitelman liite 1_kokoussuunnitelma
- Liite 4c Toimintasuunnitelman liite 2_neuvottelukunnan tehtävät
- Liite 4d Toimintasuunnitelman liite 3_neuvottelukunnan kokoonpano
- Liite 4e VN-tason riskienhallinta_alatyöryhmä_luonnos
- Liite 5 Tilannekuvamallityö_suunnitelma
- Liite 6a Sisäisen tarkastuksen jaosto_toimintasuunnitelma
- Liite 6b Sisäisen tarkastuksen jaosto_kokoussuunnitelma
- Liite 7a Valtionavustushanke_asettamis päätös
- Liite 7b Valtionavustushanke_esittely
- Liite 7c Valtionavustusanalyysi_esittely 300119_QPR Rinnetmäki